

ШЕТЕЛ ТІЛДЕРІН ЗАМАННАУИ ТӘСІЛДЕРІМЕН ОҚЫТУ ӘДІСТЕМЕСІ

Конаршаева А.А.

Ш.Есенов атындағы Каспий технологиялар
және инжиниринг университеті
Ақтау қ., Қазақстан
e-mail: ainash.konarshayeva@yu.edu.kz

Андатпа. Мақалада шетел тілін арнайы мақсатта оқытудың шығармашылық тәсілдерінің бірі - «кейс әдісі» қарастырылады, оның мәні студенттердің жасанды түрде құрылған кәсіби ортадағы дербес шет тілі қызметі. Кейстер мазмұнға өте бай және студенттің мамандық тілін үйрену және басқару дағдыларын дамыту үшін алған білімдерін ескеру мүмкіндігі бар екендігі атап өтілген. Авторлар жүргізген қолданбалы зерттеулердің нәтижелері бойынша бұл әдісті кәсіби шет тілін оқыту және мәдениетаралық бейімдеу мақсаттарына жету үшін өте тиімді әдіс ретінде қолдануға болатындығы анықталды.

Түйінді сөздер: шет тілдерін оқыту әдісі, кейс әдісі, кейс-стади.

Қазіргі кезеңдегі көп деңгейлі оқыту жүйесіне көшу білім беру үдерісінің мазмұнына көзқарастарды өзгерту, оны әдістемелік қолдаудың жаңа формаларын құру, сонымен қатар оқушының инновациялық парадигмасындағы мұғалімнің рөлін түсіну қажеттілігін талап ететін құрал - орталықтандырылған, шығармашылықпен оқыту.

Жоғары оқу орнында шетел тілін меңгеру әдістері мен тәсілдерінің алуан түрлілігі олардың біреуін ұтымды таңдау немесе бірін-бірі толықтыратын әдістер мен технологияларды оңтайлы үйлестіру қажеттілігіне әкеледі. Осыған орай әдістемелер туралы білімді жалпылау қажеттілігі шет тілдік қатынасты ұйымдастыру әдістемесі туындайды. Қазіргі кезде шет тілдерін қарқынды оқыту әр түрлі дамушы үшін, жаңадан құрылған және жұмыс істейтін әдістемелік жүйелерде жүзеге асырылуда. Бұл студенттердің басқа контингенті үшін шет тілін оқытудың нақты мақсаттарының әртүрлілігімен, сондай-ақ оқыту жағдайларының алуан түрлілігімен байланысты.

Лингвистикалық-әлеуметтік-мәдени тәсілдердің барлығы дерлік шетел тілді мектептер үшін тән. Коммуникативті тәсілді британдық және американдық тілдік мектептер Bell International, OISE, St. Джилес Интернешнл, Реннерт екі тілді, NESE. Қарқынды әдіс қысқа уақыт ішінде белгілі бір тілдік дағдыларды игеремін деп ойлайтын іскер адамдарға арналған. Көбіне қарқынды курс тілді кәсіби салада қолдану үшін жеткілікті олар: іскери хат алмасу кезінде, презентация кезінде және телефонмен сөйлесу кезінде және коммерциялық ұсыныстар жасау кезінде жүргізіледі. «Тікелей» әдіс Берлиц әдісі деп аталады, Бұл әдістің басты ұстанымы - оқушының ана тілін оқу процесінен толығымен алып тастау, мақсаты оқушыны шет тілінде ойлауға үйрету. Іскерлік (белсенділік) тәсілі шет тілін кәсіби саладағы қарым-қатынас практикасымен ұштастыра оқытуды көздейді. Бұл мүмкіндікті Нью-Йорк, Лондон, Сан-Франциско, Торонто тілдік мектептері және басқа да әлемдік іскери орталықтар ұсынады.

Шетелдік кәсіптік коммуникативті құзыреттіліктің белгілі бір деңгейінің қалыптасуы университет түлектерінің шетел тілімен одан әрі кәсіби бағытталған байланысының нақты әрі тиімді негізі болып табылады. Алайда, кәсіби шетел тілін оқытуда сөйлеудің әр түрлі функциялары мен оны қолдану тәсілдері бірдей мәнге ие бола алмайтынын ескеру қажет. Аналитикалық анықтамалық; инструменталды (ақпаратты қарапайым беру), реттеушілік (қызметті реттеу), жеке-эмоционалды және көркемдік (рөлдік ойындар, сөйлеу бейнесі), эвристикалық (өз түсінігін білдіру), әлеуметтік (тар шеңберден тыс қарым-қатынас) және ақпараттық-ғылыми.

Шетелдерде оқудың заманауи тәжірибесінде жетекші позицияларға ие болған кейс-стади әдісі осы сөйлеу функцияларын меңгеруді дамыту арқылы мамандық бойынша шетел тілінде білімді игеруге, өзінің кәсіби құзыреттілігі мен өзіндік деңгейін арттыруға мүмкіндік береді. Сонымен бірге әдістемеді бұрын анықталған оқытудың мақсаттары: коммуникативті қатынас, тілдік мақсат, ақыл-ой және білім беру мақсаттары және т.б. Әдістің теориялық дамуындағы және оны тәжірибеде қолданудағы жетекші рөл П.Дафф, К.Фалтис Дж.Хапқа тиесілі [1; 2; 3].

Ресейдің білім беру практикасында ХХ ғасыр, 90-шы жылдары ғана, барлық пәндердің мазмұны жедел жаңарған кезде, оқытудың интерактивті әдістерін және кейс әдісін қолдану үшін қолайлы алғышарттар жасалды. Касеологтар - теоретиктер мен практиктердің арасында отандық мамандар Г.Багиев, Г.Конищенко, В.Наумов, А.Сидоренко, Ю.Сурмин, П.Шеремет туралы айту керек. А.Р. Галустованың жүйесінде «эксперименттік оқытуда студенттерді дайындауға бағытталған белсенді әдістердің (дидактикалық және іскерлік ойындар, оқу пікірталастары және эвристикалық әңгімелер, ғылыми семинарлар, білім беру конференциялары, постерлік презентациялар, кітаптар мен мақалаларға аналитикалық түсініктеме беру) рөлі едәуір күшейтілді» [4, б. 17].

«Кейс әдісі»(ағылшынша case method, case method, case study, case study, method нақты жағдайлар), бұл нақты (экономикалық, әлеуметтік және іскери) жағдайларды сипаттауды қолданатын оқыту әдістемесі.

М.Долгоруков «кейс-стади» әдісін «озық» белсенді оқыту әдісі ретінде жіктейді [5]. Студенттің «бағажында» талданатын жағдайлардың көбеюі қазіргі жағдайды шешудің дайын схемасын қолдану ықтималдығын арттырады, күрделі мәселелерді шешу дағдыларын қалыптастырады. Ситуациялық оқыту ойлау икемділігін дамыта отырып, білімді динамикалық жағдайда іздеу мен пайдалануға үйретеді.

Е.Н. Захарова «құзыреттілікке негізделген кәсіптік білім білімге, кәсіби және өмірлік тәжірибеге, құндылықтарға және басқа да ішкі және сыртқы ресурстарға негізделген мәселелер мен міндеттерді шешуге дайын болуды қамтамасыз ететін іс-әрекеттерді игеруге бағытталған» деп санайды [6, б. 33].

Кәсіби ортада ағылшын тіліндегі сабақтарда кейс әдісін қолдану бірін-бірі толықтыратын екі мақсатты көздейді, атап айтқанда: коммуникативті құзыреттілікті одан әрі жетілдіру (лингвистикалық және әлеуметтік-мәдени) және студенттердің кәсіби қасиеттерін қалыптастыру. Испен танысу (мамандық бойынша тапсырма тұжырымдалған кәсіби бағытталған мәтінді оқу, түпнұсқада немесе кішігірім қысқартулармен және кішігірім бейімделуімен, кейіннен аудару), шешімін өз бетінше іздеу (ағылшын тіліндегі ішкі монологтық сөйлеу), сабақ барысында жағдайды талдау процесі (монологтық және диалогтық сөйлеу, дайындалған және стихиялы, сонымен қатар ағылшын тілінде) - бұл коммуникативті тапсырмалардың мысалдары.

Тілдік қатынас: дау, пікірталас, дәлелдеу, сипаттау, салыстыру, сендіру және басқа да сөйлеу әрекеттерімен сипатталатын іс бойынша жұмыспен байланысты сыныптағы қарым-қатынас сөйлеу әрекетінің дұрыс стратегиясын құру дағдыларын, ағылшын тілінің ережелері мен ережелерін сақтауды жаттықтырады. Студенттердің іс мазмұны бойынша пікірлерін мұғалім келесі дағдылары бойынша бағалайды: аналитикалық, басқарушылық, шешім қабылдау шеберлігі, тұлға аралық коммуникативті дағды, шығармашылық, ағылшын тілінде ауызша және жазбаша қарым-қатынас дағдылары (лексикалық және грамматикалық аспект). Сондықтан кейс әдісі оқу материалының ерекше түрін де, оны ағылшын тілінің білім беру практикасында қолданудың арнайы тәсілдерін де қамтиды.

Біздің қолданбалы зерттеулеріміздің нәтижелері бойынша кейс әдісі кәсіби шет тілін оқыту ретінде және мәдениетаралық бейімделу мақсаттарына жету үшін өте тиімді қолданыла алатындығы анықталды. Алайда, бұл әдісті шет тілін оқытуда қолдану әдістемелік негізделіп, қамтамасыз етілуі керек. Бұл жалпы білім беру бағдарламасы бойынша оқу процесін ұйымдастыру деңгейінде де, оның жеке мұғалімінің жоспарлау деңгейінде де қажет. Оқытуды ұйымдастырудың осы әдісін қолданудың кемшіліктеріне

жекелеген студенттер жағдайында барлық міндеттердің тәуелсіздігіне кепілдік беру қиын екендігі ескеріледі.

Шетел тілі сабақтарындағы кейс әдісін мамандық бойынша белгілі бір қоры бар және шет тілін жеткілікті деңгейде меңгерген топтарда қолдану ұсынылады. Сонымен қатар, оқытудың күрделі және тиімді әдісі бола отырып, кейс әдісі әмбебап емес және тек шет тілдерін оқытудың басқа әдістерімен ұштастыра отыру тиімді болады, өйткені өздігінен тілдің міндетті нормативтік білімін салмайды. Соған қарамастан шет тілін үйренуде кейс әдісін қолдану жалпы шет тілін білу деңгейін жоғарылатады.

Әдіс шығармашылық ойлауды дамытады; презентация дағдыларын дамытады; пікірталас жүргізу, жауаптарын дәлелдеу қабілеттерін дамытады; шетел тілінде кәсіби оқу және ақпаратты өңдеу дағдыларын жетілдіреді; топта қалай жұмыс істеуге және ұжымдық шешімді дамытуға үйретеді. Интерактивті оқыту жағдайында студенттер оқу үдерісіне жеке қатысу сезімін дамытады және өздерінің білім беру нәтижелері үшін жауапкершілікті қалыптастырады. Талқылау, нақты жағдайларды талдау, ой қозғау, іскерлік ойын, жобалық тапсырма аудиторияда қолайлы психологиялық ахуал құруға, оқушылардың сөйлеу қабілеті мен интеллектуалды белсенділігін арттыруға, өзіне деген сенімділік сезімін арттырып, семантикалық контекст құруға байланыс әкеледі.

Кейс әдісінің педагогикалық әлеуеті дәстүрлі оқыту әдістерінің педагогикалық әлеуетінен әлдеқайда көп. Кейс әдісі - теориялық білімді практикалық мәселелерді шешуде қолдануға өте тиімді құрал. Кейс әдісін жоғары кәсіби білім беру практикасына енгізу мәселесі қазіргі кезде өте өзекті болып отыр. Бұл білім беруді дамытудың жалпы бағыттылығымен, нақты білімді алуға емес, кәсіби құзыреттіліктің қалыптасуымен байланысты, ақыл-ой әрекетінің дағдылары мен тұлғаның қабілеттерін дамыту дағдылары.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Патриция А. Дафф. Қолданбалы лингвистикадағы жағдайлық зерттеу. Н. Ү.: Лоуренс Эрлбаум, 2008. П. 233.

2. Faltis С. Тіл мен білім беруді зерттеудегі кейс-стади әдістері // Тіл энциклопедиясы және білім беру. Том. 8: Тіл мен білім берудегі зерттеу әдістері / Н.Х. Хорнбергер, Д.Корсон (Ред.). Дордрехт; Бостон; Лондон: Kluwer Academic Publishers, 1997. P. 125-127.

3. Непар J. Тіл мен білім беруді зерттеудегі сұхбатты талдау әдістері // Тіл және білім энциклопедиясы. Том. 8: Тіл мен білім берудегі зерттеу әдістері / Н.Х. Хорнбергер, Д.Корсон (Ред.). Дордрехт; Бостон; Лондон: Kluwer Academic Publishers, 1997. P. 217-225.

4. Галустов А.Р. Студенттерді мектеп оқушыларының өзін-өзі тәрбиелеу қызметін ұйымдастыруға үйрету // Хабаршы мемлекеттік университетінің хабаршысы. Сер. Педагогика және психология. Майкоп, 2012. Шығарылым. 1. S. 17-23.

5. Қашықтағы технологияларға негізделген ашық білім беру жүйесінің тәрбиешісіне арналған практикалық нұсқаулық / ред. А.М. Долгоруков. М.: Білім берудің қарқынды технологиялары орталығы, 2002. S. 21-44. URL: <http://www.gdenet.ru/bibl/education/process/7.2.html>

6. Захарова Е.Н. Білім беру қызметіндегі құзыреттілік тәсілі туралы // Адыгей мемлекеттік университетінің хабаршысы. Сер. Педагогика және психология. Майкоп, 2011. Шығарылым. 4. P. 32-40.

СОВРЕМЕННЫЕ ИНОСТРАННЫЕ ЯЗЫКИ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ ПО МЕТОДАМ

Конаршаева А.А. - Каспийский университет технологий и инжиниринга имени Ш. Есенова, Актау, Казахстан, [e-mail: ainash.konarshayeva@yu.edu.kz](mailto:ainash.konarshayeva@yu.edu.kz).

Аннотация. В статье рассматривается один из творческих подходов к преподаванию иностранного языка для специальных целей – «метод кейсов», суть которого заключается в самостоятельной иноязычной деятельности обучаемых в искусственно созданной профессиональной среде. Отмечается, что кейсы чрезвычайно богаты по содержанию и обладают потенциалом, позволяющим учитывать уже приобретенные студентом знания для изучения языка специальности и развития управленческих навыков. Согласно результатам проведенных авторами прикладных исследований установлено, что данный метод может использоваться как исключительно эффективный для достижения целей обучения профессиональному иностранному языку и межкультурной адаптации.

Ключевые слова: методика преподавания иностранных языков, кейс-метод, кейс-стади.

MODERN FOREIGN LANGUAGES METHODS OF TEACHING BY METHODS

Konarshaeva A.A. - Sh. Yessenov Caspian University of Technologies and Engineering, Aktau, Kazakhstan, [e-mail: ainash.konarshayeva@yu.edu.kz](mailto:ainash.konarshayeva@yu.edu.kz).

Abstract. This paper discusses one of the creative approaches to teaching foreign Languages for Special Purposes (LSP), the case - study method. The main point of this method is an independent foreign language activity of trainees arranged in artificially created professional environment. Case studies are extremely rich in content and can provide the learner with the potential to consolidate already acquired knowledge and train specific language and managerial skills. According to the results of the authors' applied research, the case - study method proved to be invaluable one to meet the desired professional foreign language learning outcomes and intercultural adaptation.

Keywords: methods of teaching foreign languages, case-method, case-study.

